

רשת השבוע

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

פרשת שמות

כ"א טבת ה'תשפ"ג

שנה י"א גליון י"ד

סדר ק"ש	מועדי	הלקת	לעיון
8:58/9:41	6:07	4:35	לעיון
8:58/9:41	6:05	4:33	ברוקלין
8:35/9:14	6:14	4:20	ירושלים
8:37/9:15	6:10	4:34	בני ברק
8:36/9:15	6:11	4:28	אלעד

ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו.

לכאורה יל"ד, דהול"ל ואת צעקתם מפני נוגשיו שמעתי. ויל"פ ע"פ הידוע שבשאיין ישראל כדאין לישועה אזי השי"ת מסתכל בשונאיהם של ישראל ורואה שעב"פ טובים הם משונאיהם ובוזה זוכים לישועה, והיינו דאמר, ואת צעקתם שמעתי, מ"ט, מפני נוגשיו, דלעומתם וראי טובים הם.

ויחי יוסף, מהרה"ק מפאפא זי"ע

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה וגו'.

ודקדקו המפרשים בביאור תיבת 'עתה', שהוא שפת יתר. וי"ל הכוונה בהקדם ביאור מאמר הכתוב בפ' בשלח (שמות יד, יג) ויאמר משה אל העם התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, דלכאורה הוי סתירה מיניה וביה, בתחילה אמר 'התייצבו וראו' דמשמע שתיכף ומיד יראו את הישועה, ואח"כ אמר אשר יעשה לכם 'היום' דאינו משמע תיכף ומיד רק באותו היום. אלא שבא התורה להשמיענו **כלל גדול במידת הבטחון**, שצריך האדם להאמין בה' שהוא כל יכול ובידו לעשות הכל, וידמה ברעיונו שכל שהוא מצפה מאת הקב"ה, כאילו כבר נתקיימה עתה, **אפילו** שבמציות עדיין אינו לפניו.

וזה שאמר הכתוב **התייצבו וראו**, היינו שגודל האמונה בישועת ה' כבר תדמו בנפשכם וברעיונכם **כאילו כבר נתקיים עתה בפועל ממש**, את כל אשר יעשה לכם היום, דהעתיך לבוא יחשב בעיניהם כאילו כבר מקויים בהם.

וזה הכוונה בלשון הכתוב, דמשה רבינו בא בטענה לפני הקב"ה, ומאז באתי אל פרעה וגו' והצל לא הצלת וגו', על זה אמר לו הקב"ה **'עתה תראה'**, דהיינו שיתאזר באמונה ובטחון לראות בעיניו כבר עתה ממש את הישועה, אפילו שעדיין לא זכו לראותה בממשות, רק יצייר לעצמו כאילו כבר רואה את אשר עתיד הקב"ה לעשות להם.

זה שמעתי בשי"ק בערב אצל השלחן מאמור"ר נ"י (הכונה כנראה לרבו הגה"צ רבי שלמה צבי שטרנאסער זצ"ל אב"ד דעברעצין) בשנת תר"צ.

די הלוי, מהגה"צ ר' יוסף דוב הלוי יונגרייז זצ"ל הי"ד אב"ד דיאדיאש

תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך.

י"ל דידוע כי עניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו כמובא בגמרא דעירובין, אם כן, כי יכה איש - הקב"ה שנקרא איש מלחמה, את עבדו - מי שהיה בבחינת עבד, אז לא ישוב עוד בזה, ואדרבה, **וחטאת עמך**, על כן אותה אבקש כי אך טוב וחסד ירדפוני.

שיח יצחק (נדפס עם זיעתר יצחק), מהגה"צ ר' יצחק אייזיק לעינברמאן זצ"ל, אב"ד ק"ק בעסערמין

ועתה לכה ושלח אל פרעה.

לכאור' קשה מה שכתוב 'ועתה', שכבר אמר ועתה הנה צעקת בניי באה אלי, א"כ מאי עוד 'ועתה'. איברא נראה לי שבא לומר ולזרוז שלא להחמיץ את המצוה. אך א"כ מה צריך עוד 'שמרתם את המצות' (שמות יב, יז), הא כבר אמר למשה כן. אך נראה לי, אי מן 'עתה לכה' לבד, יש לחלוק ולומר שבשאר מצות מותר להחמיץ, רק מצוה דרבים שאני כמו שאמרו רז"ל (ברכות מ עמוד ב) בר' אליעזר ששחרר עבדו וכו' משום מצוה דרבים שאני, ע"ש. גם י"ל שלפי שנשתקעו במ"ט שערי טומאה צריך למהר, על כן קמ"ל שגם בכל המצות כן.

צבי לצדיק, מהגה"צ ר' יצחק באנהארד זצ"ל

וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים.

שמעתי בשם צדיקים דמבארים על הא דאמרינן בתפילת ערבית השכיבו אבינו לשלום וכו', והסר שטן מלפנינו ומאחרינו, דהיצר הרע כשרוצה לשבור את האדם יש לו שתי דרכים, הראשון, שקודם קיום המצוה אומר לאדם מי אתה שתלך לקיים המצוה הרי אתה מלא חטאים ופשעים ומה כבר יועיל לך שתקיים המצוה, ובוזה שובר את האדם ומכניס בו עצבות. השני, לאחר עשיית המצוה אומר לאדם, אשריך שזכית לקיים המצוה ומכניס בו גאווה. ועל זה אנו מתפללין והסר שטן מלפנינו - קודם המצוה, ומאחרינו - לאחר קיום המצוה.

ועל פי זה אפשר לפרש וימררו את חייהם דזה עולה על היצר הרע המפריע לאדם בעבודת השי"ת ורוצה לשברו בשתי דרכים אלו, בעבודה קשה, שבא אליו קודם עשיית המצוה ומשברו ואומר לו דהעבודה קשה מאוד בשבילו, או בחומר ובלבנים, היינו עם חומריות ומלבין מעשיו ומכניס בו גדלות.

שיח יעקב יוסף, מהרה"ק ר' יעקב יוסף מספינקא זי"ע

ויענו אותו וכו'.

...ועל כן נתחכם לענות אותם בעבודה קשה וידוע שאין השכינה שורה לא מחמת עצבות וכו' אלא מתוך דבר שמחה כמאמר חז"ל (שבת ל עמוד ב) והמה לא יוכלו לשמוח בה' ולא יהל אורו יתברך עליהם.

באר מים חיים, בתו"ד בד"ה הבה נתחכמה לו

ויאמר לרשע למה תכ"ה רעך.

כ' מורי בהפלאה כי תכ"ה הוא שם מע"ב שמות שבו הכה המצרי ע"ש. ואמת כן הוא השם השמיני שבע"ב שמות ויוצא מר"ת כ"ל ה'נשמה ת'הלל וסופי תיבות כי לא עוב"ת דורשיך יהוד. והנה להגן מן המצריים הוא שם וא"ל שד"י שבו התפלל יעקב ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש כי האבות שמשו בשם אל שדי כדכתיב וארא אל אברהם וגו' בא"ל שד"י אך הוסיף וי"ו ואל שד"י הוא ובית דינו בכ"ל כ"ל כמובן ומרע"ה השתמש באספקלרי' המאירה בשם הוי' והוא עצמו במקום מטטרון גמטרי' שדי ע"כ משה גמטרי' א"ל שד"י. אחרי הוצעת הללו ראה והבט כי שם תכ"ה הנ"ל אותיות הסמוכות לו בא"ב לפניו ולאחריו הוא וא"ל שד"י דוק ותשכח, כי אותיות אחר תכ"ס וא"ל ולפני תכ"ה שד"י.

חתם סופר, על התורה

וירא מלאך ה' אליו כלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה אינו אכל.

מתוך הסנה, ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה.

רש"י

אין הפירוש כלל שהוא בצרה, חס ושלום לומר כך, אך פירושו שהוא יתברך אסור בזיקים בישראל, והוא עמהם תמיד, לכך **כאשר ישראל בצרה אין מלכותו בשלימות**. ולפיכך היה נראה לו בסנה, המורה לך על כי אין מלכותו בשלימות. וזהו פירוש 'עמו אנכי בצרה' (תהלים צא, טו), רוצה לומר שהוא עם ישראל בצרה, ומאחר שהוא עמהם בצרה אין מלכותו בשלימות, ולפיכך נגלה מתוך הסנה.

גור אריה

רהשי ההלכה

פסקי הלכות

המשך מהלכות עניית אמן

ד. הכוונה בעניית אמן: בעניית אמן על ברכות הודאה כברוך שאמר יכוין בלבו אמת היא הברכה שברך המברך שיהא מבורך שם ה' המהולל בתשבוחות ואני מאמין בזה וכיוצא בזה בכל ברכות ההודאה, ובתפילה יכוין אמת הוא כניל וגם אני מתפלל הי"ד שיקיים הדבר הזה, ובקדיש צריך לכוין על העתיד לבוא שיאמנו דברי המבקש שיתגלה מלכותו בעגלה ובזמן קרוב וכדומה (עי' שו"ע סי' קכ"ד ס"ו ובמשנ"ב שם ס"ק כ"ד ו"ה, וע"ע בבה"ל שם ד"ה ובכונה שמדברי המו"א בשם הב"ח משמע שגם בג' ראשונות בתפילת שמו"ע צריך לכוין שמתפלל שיקיים הדבר ופלא הוא שבלשון הב"ח נראה שרק באמצעות צריך לכוין כן ואולי המו"א חולק על הב"ח בזה וס"ל דגם במחיה המתים ובגמגמ אברהם שייך לכוין שיתקיים כל הנאמר בברכה לבד בברכת אתה קדוש שאין שייך רק כוונה אחת ע"ש).

ה. עניית אמן אחר המתפלל את תפילת הלחש בהגבהת הקול: אין לענות אמן אחר ברכות שמונה עשרה של חבריו המתפלל את תפילת שמונה עשרה בהגבהת הקול גם אם הוא שומע אותו מתפלל מילה במילה ואפילו אם הוא אוחז בתפילה במקום שמוותר לו להפסיק לעניית אמן משום שברכות אלו לא ניתנו להשמיע בקול (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ג סימן ט"ו אות א' וענין ש' שנסתפק מרו"ן וצ"ל אם יש לענות אחריו אמן באופן שמוותר לו להתפלל תפילת שמונה עשרה בקול כדי ללמד את בני ביתו, ועיין באריכות בברורי הלכות הכא).

ו. עניית אמן אחר ברכה של אשה המברכת על מצות עשה שהזמן גרמא: נראה להלכה שגם השומע ברכה של אשה המברכת על מצות עשה שהזמן גרמא [וכגון על נטילת לולב וכיוצא בזה] חייב לענות אמן (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ג סימן מ"ה שהביא מה שכו' המ"א בא"א סימן קכ"ד סק"ד שעל ברכה של אשה על מצוות עשה שהזמן גרמא כיון דרשות הוא להם גם עניית האמן אחריה רשות היא ולא חובה וכ' מרו"ן וצ"ל דלולב דבריו הק' אינו נראה כן דבשלמא לברך רשות היא להם אבל לאחר שמברכות בשם ומלכות מאי טעמא לא יזא חיוב גמור לענות אחריו אמן ומוגן שאינו דומה למש"כ ה"ט"ז בסימן רט"ו סוף סק"ג שעל ברכה של גוי אין חיוב לענות אמן).

ז. עניית אמן על ברכה של קטן: אין לענות אמן על ברכה של קטן שלומד הברכות לפני רבו בזמן שאינו צריך לברך [אף שמוותר ללמד לתינוקות האין לברך ואפילו שהם מברכין לבטלה], אבל בשעה שהם מברכין לפטור את עצמן [וכגון כשמברכין ברכות התורה והמצוות או ברכות הנהנין] כיון דבני חינוך הם עונים אחריהם אמן (שו"ע סימן רט"ו ס"ג), ובמשנה ברורה (שם סקט"ז) הביא מפרי מגדים בחידושו על ברכות (ספר ראש יוסף סוף ברכות) דעל ברכת קטן שלא הגיע לחינוך אף שמברך על אכילה אין לענות אחריו אמן, אבל למעשה מנהג העולם לענות אמן על ברכת קטן משעה שהוא יודע לברך ויש ללמד זכות על המנהג (עיין שו"ת שלמת חיים להגר"ח זוננפלד סימן קל"ד שכן המנהג וע"ע בשו"ת דברי חיים ח"ב סימן ט"ו ובשו"ת אבן ישראל ח"ח סימן י"ד ובס' אורחות רבינו ח"ג עמוד רכ"ג שכן נהג הגר"י קניבסקי לענות אמן אחר ברכות של בני ג' ומעלה כדי לחנכם לעניית אמן, וע"ע במאמר של הגאון יעקב מאיר שטרן שליט"א דומ"ץ בזכרון מאיר בקובץ מבית לוי ח"ה שכתב באריכות ללמד זכות על המנהג).

ח. עניית אמן על ברכה של גוי: השומע גוי מברך ברכה מתחילתה ועד סופה יכול לענות אחריו אמן (רמ"א סימן רט"ו ס"ב) אבל אין עליו חיוב לענות אחריו אמן (משנ"ב שם סק"ב שכן היא דעת ה"ט"ז שם).

ביורוי הלכות

השומע את חבריו מתפלל את תפילת הלחש בהגבהת קול האם צריך לענות אחריו אמן

להתפלל לפני התיבה) יכול להתפלל בקול ואינו צריך לחזור ולהתפלל בלחש, ועי"ש במג"א סק"ג בשם הכלבו דאין בזה משום קטני אמנה ומשמיע קולו בתפילתו כיון דעל ידי הדחק הוא עושה כן, משמע דבלא"ה לא אריך למעבד הכי, וכן הוא מסקנת המו"א שם להלכה, ועי"ש כ"ז פשוט שעל ברכות שמונה עשרה שאין לאומרם בקול לא נאמר החיוב לענות אמן. וגם אם שומע מהמתפלל את סיום ברכת שים שלום שלפי פסק המחבר בשו"ע סי' רט"ו ס"א עונה המברך עצמו אמן אחר ברכתו באופן שמברך שתי ברכות או יותר כשהוא מסיים לברך ברכתיו (ובב"י שם מבואר דכן המנהג גם בסיום שמונה עשרה בלחש, ויש מהספרדים שנוהגים כן) דלכאורה לפי"ז אפשר לומר שגם אחרים יכולים לענות אחריו אמן, מכל מקום למנהגינו שאין עונה המברך אמן אחר ברכת עצמו כלל חוץ מבונה ירושלים וכמבואר ברמ"א שם לא שייכא כלל עניית אמן בתפילת הלחש וממילא גם השומע את סיום ברכת שים שלום מהמתפלל בלחש אין לו לענות אמן, ואין להקשות מהא דבסיום השמונה עשרה בלחש כשאומרים עושה שלום וכו' מסיימים ואמרו אמן דמשמע לכאורה דשייכא עניית אמן בשמונה עשרה דלחש שהרי מדברי המו"א בסי' ס"ו סק"ד נראה שאין אמן זה שייך כלל לבני אדם השומעים תפילתו שכתב שם וז"ל כתב מטה משה (סי' קנ"ב) שאף כשמתפלל ביחיד יאמר אחר עושה שלום ואמרו אמן שאומר כן להמלאכים השומרים אותו [ועיין בספר הליכות שלמה הלכות תפילה פ"ח סל"ב שכתב בשם הג"ד שלמה זלמן אויערבאך וצ"ל שאין לענות אמן אחר המתפלל תפילת הלחש בקול וכדברי מרו"ן וצ"ל]. והנה בטור סי' ק"א ס"ב הביא מירושלמי דאם מתפלל בביתו מותר לו להתפלל בקול כדי שילמדו ממנו בני ביתו וכן נפסק שם להלכה ברמ"א, ונסתפק שם מרו"ן וצ"ל האם באופן זה שייכא עניית אמן על השומע את ברכתו, דמצד אחד יש לומר דבאופן זה כיון דהותר לו להתפלל בקול ואין בכך משום קטני אמנה יש לענות אחריו אמן, אמנם מאידך גיסא אפשר לומר דעיקר ברכות שמונה עשרה דלחש לא ניתנו להשמיע ולא תיקנו חז"ל לענות עליהם אמן כלל ולכן גם באופן שהותר לו להתפלל בקול לא שייכא ביה עניית אמן וצ"ע.

שאלה: השומע את חבריו מתפלל תפילת שמונה עשרה בהגבהת הקול באופן ששומעים אותו מתפלל מילה במילה, והשומע אוחז בתפילה במקום שמוותר לו להפסיק, האם צריך לענות אמן אחר ברכותיו?
תשובה: כ' הרמב"ם בפ"א מוה' ברכות הלכה י"ג וז"ל כל השומע אחד מישראל מברך ברכה מכל הברכות כולן אע"פ שלא שמע הברכה כולה מתחילתה עד סופה ואע"פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אמן עכ"ל, וכן נפסק להלכה בשו"ע סי' רט"ו ס"ב, ויש לעיין האם גם בשומע ברכות שמונה עשרה של המתפלל בלחש הדין כן דסוף סוף שומע הוא ברכה מישראל המברך, אמנם מאידך גיסא אפשר לומר דהרמב"ם והשו"ע מירי מברכות שניתנו להשמיע ולא בברכות שמונה עשרה שצריכים לאומרם בלחש, [ועי' בחכמת שלמה על הגליון בסי' קכ"ד שכו' ראיתי בספר אחד וכמדומה לי שהוא בפמ"ג שנסתפק בזה, וע"ע במשמרת שלום קודנב"ס סי' א"ב שנסתפק בזה וכו' ודעתי נוטה שאינו מחויב לעמוד ולשמע ולענות אמן ואפשר דיותר טוב שילך משם אך אם מוכרח לעמוד שם יענה אמן על הברכות ששומע, וע"ע בשו"ת יגל יעקב או"ח סי' מ"ב שנוטה לדינא שיכול לענות אמן אם שומעים את המתפלל רק בתוך ד' אמותיו ע"ש טעמיו].
ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ג סי' ט"ו אות א' שכ' מרו"ן וצ"ל דלדדי פשוט שאין לענות אמן אחריו ולא נאמר חיוב זה רק בברכות שניתנו להשמיע ומצוה להשמיע ולא בברכות שמונה עשרה שצריך לאומרם בלחש וכמובא בטור או"ח סי' ק"א ס"ב (מדברי הגמרא בברכות לא.) אמר רב המנונא כמה הלכתא גברותא איכא למישמע מהנד קראי דתנה וכו' וקולה לא ישמע מכאן שלא ישמע קולו בתפילתו ותניא (ברכות כד:): המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה שכרמה כאילו אין הקב"ה שומע תפילה בלחש, המגביה קולו בתפילתו הרי זה מגביה השקר דכתיב בהו (מלכים א' יח כח) ויקראו בקול גדול, ועני"ש שם בטור ד"א שגם לאזני לא ישמעו רק יחתוך התיבות בשפתיו אמנם בגמרא אינו ממועט אלא השמעת קולו דמשמע שמשמיע קולו לאחרים אבל לאזני יכול להשמיע וכדיעה זו פסקו להלכה בטור ושו"ע שם, וע"ע בשו"ע סי' קכ"ד ס"ב שאם נכנס שליח ציבור שלא התפלל עדיין בלחש לבית הכנסת לאחר שכבר התפללו הציבור תפילת הלחש (ואין אחר שידוע

הילולא דצדיקא

גלב"ע
כ"ב טבת תקפ"ז
מנו"כ בעיר סטרעליסק

הרה"ק
רבי שלמה
מסטרעליסק זי"ע

מופת הדור

פעם אחת שלח אביו הק' הרה"ק השרף זצ"ל את רבינו יחד עם הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זצ"ל בכדי לקבץ מעות עבור איזה דבר מצוה, והגיעו על שבת לעיירה אחת שהיה שם עשיר אחד שהחזיק הארענדע [בית מרוח], והיה מכניס אורחים גדול, והיה נוהג כי בכל שבת ושבת היו מתארחים אצלו כמה אנשים מהעוברים ושבים, יש מהם ת"ח לומדי תורה, ומהם חסידים ואנשי מעשה, וגם אנשים פשוטים כנהוג, והיה מנהגו שאנשים המכובדים היו מהיושבים ראשונה על שלחנו, וכל אחד מהיושבים ראשונה היה מוכרח לומר איזה דברי תורה, וכך היתה מנהגתו תמיד. וכאשר באו רבינו והק' מסטרעטין מיד קיבל אותם העשיר בסבר פנים יפות, ושאל אותם, אם המה בעלי תורה, אמרו הן, ומאחר שראה אותם שהמה בעלי צורה, מיד הושיב אותם מהיושבים ראשונה אצל השלחן. והנה בליל שבת קודש בעת הסעודה, ביקש מהם שיאמרו איזה ד"ת, ולא אמרו. מיד ויחר הדבר להבעה"ב, ועכ"ז לא אמר להם דבר, אך היה מצוה לאיזה אורח אחר שיאמר איזה ד"ת במקומם. וכן היה ג"כ בסעודת יום השבת כנ"ל. ובסעודה השלישית ביקש עוד הפעם שיאמרו איזה ד"ת, וכאשר ראה שאין מענה בפייהם, התחיל לדבר עמהם קשות, והוכיח אותם על ששיקרו לו שנת"ח המה. אזי פתחו ואמרו, ד"ת אין אנו יכולין לומר, אך סיפורי מעשיות אנו יכולין לספר. מיד צוה עליהם שיספרו.

פתח אחד מהם לספר, בכפר אחד היה איש עשיר אחד, שהיה מחזיק הארענדע, ובכפר הזה היה האדון הנקרא 'וויט' ג"כ עשיר גדול, אך היה שיכור גדול, ודרכו היה כאשר הטיב לבו ביין היה מכה את אשתו במכות אכזריות. פעם אחת התנצלה אשת האדון וסיפרה את לב לפני האיש שהיה מחזיק הארענדע, ובכתה לפניו שיתן לה איזה עצה ותושיה. השיב לה האיש הנ"ל אני אתן לך עצה טובה, שאם יכה אותך אזי תעזבי את ביתו, ותברחי לביתך, ואני אחביא אותך בחדר המיוחד, ותהי שם סגור ולא יודע לשום איש, וכך תהיי שמה כמה ימים, עד שיקבל עליו שלא לעשות לך עוד שום דבר ויפייסך, וכן עשתה שברחה לביתה של אותו האיש. וזוהי גמרה רבינו וסיים, כי אע"פ שיעץ לה לטוב אבל עיקר כוונתו לא היתה לזאת, ונכשל באיסור חמור של יחוד... מיד כששמע העשיר המכניס אורח הנ"ל הסיפור, מיד נפל על פניו ארצה, וקרא אותם להחדר שלו ובכה לפניו בדמעות שיתנו לו תשובה, כי המעשה הנ"ל הכל היה אצלו. אז אמרו לו שיסע עמהם לרבם הרה"ק מסטרעליסק והוא יתן לו תיקון לנפשו. וכך הוה ונסע עמהם תיכף לסטרעליסק, ונעשה בעל תשובה גמור (דגל מחנה יהודה אות נה).

אשכבתיה דרבי

הרב הקדוש רבי אברהם מסטרעטין זצ"ל בנו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זצ"ל, היתה לו אהבה גדולה עם רבינו, וכאשר רבינו הק' נפל למשכב וחלה למות, ונסע הרב הקדוש מורינו רבי יהודה צבי מסטרעטין לבקרו, ולקח גם כן את בנו הרב הקדוש

אלה תולדות

הרב הקדוש רבי שלמה בהרב הקדוש רבי אורי השרף מסטרעליסק זי"ע, היה צדיק יסוד עולם חסיד מפורסם, גדול בתורה, ומתנהג בקדושה, נפטר רך בשנים כ"ב טבת תקפ"ז לפ"ק.

עוד בחיי אביו הק' הכירו בו את גדלותו, וכשהיה בן י' גמר את הש"ס כולו ויצא שמו לתהלה, כשהיה כבן ט"ז נשא את הצדיקת מרת חנה ע"ה, בת איש חסיד וגביר, מתלמידי הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זצ"ל, שהגיע לאוזנו שמעו הטוב. לאחר חתונתו המשיך רבינו בהתנהגותו בקדושה ובטהרה עד אין שיעור, והכל בהצנע לכת באופן שלא ירגישו אחרים.

התקרבותו ללובלין

בתקופה הראשונה לאחר חתונתו רצה מאוד לנסוע להרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל, אלא שחשש מקפידת אביו הק', עד שלא היה יכול להתאפק, וגמר בדעתו כי עליו לנסוע בלי נטילת שלום מאביו, ונסע עם חסיד אחד ששמו היה ר' אייזיק שהיה חסיד לובלין. באמצע הדרך אמר לו רבינו, בבקשה ממך כי בשום אופן לא יגלה מי הוא. ולכתחילה לא הסכים ר' אייזיק, ורק לאחר הפצרות מרובות הוכרח להבטיח שלא יגלה. ויהי כאשר הם הגיעו ללובלין בערב שבת קודש, וכשבאו לקבל שלום מאת הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל, שאל הרה"ק החוזה מלובלין את ר' אייזיק, מי הוא האברך הזה. לא רצה ר' אייזיק לעבור על הבטחתו, והתחמק באומרו שהוא אברך מהסביבה שלו. שאלו הרה"ק שנית, מאיזה עיר. אמר לו, מסטרעליסק. שאלו שוב, בן מי הוא, לבית ברירה ענה לו שהוא בן רבי אורי, נענה הרה"ק הלוא תיכף ראינו כי בן קדושים הוא.

באותה שבת היו בלובלין כמה וחמישים רבנים וצדיקים גדולי הדור שנתאספו להסתופף בצל רבם הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל, לפני עריכת השולחן בליל שבת קודש התחמק רבי שלמה ונעמד בצד ליד ארון הספרים, שכנסנו הרה"ק מלובלין זצ"ל לעריכת השולחן החל להביט הנה והנה ביושבים ליד השולחן, וכשלא ראה את רבינו, שאל איפוא רבי שלמה, ונעשה רעש ולא הבינו על מי שואל עד ששאל שוב, איפוא רבי שלמה סטרעליסקער, אז רץ ר' אייזיק לחפשו והביאו לפני הרה"ק מלובלין שציוה עליו לישיב על כסא סמוך אליו.

צדיק בפי כל

פעם הגיעו משולחים לסטרעליסק לקבץ נדבות עבור בנין ושיפוץ בית הכנסת של האר"י ז"ל בעיה"ק צפת ת"ו, והיה עוד בחיי אביו הרה"ק השרף זצ"ל, כשבאו אל הרה"ק השרף זצ"ל לבקש נדבה, אמר להם, שאינו יכול לתת להם, ואמר ג' טעמים למה אינו נותן, א', משום שאין לי. ב', בשעת ביאת משיח צדקינו יבוא האר"י ז"ל ותלמידיו ולא ישאר מקום בשבילי. ג', משום שבני רבי שלמה עוסק עכשיו בבניית הדאוונן שטוב שלו, ואני מקוה שלא אתבייש בזה כנגד ביהכ"נ האר"י ז"ל. לבסוף נתן להם נדבה, באומרו שרוצה לקחת חלק בבניית ביהכ"נ של האר"י ז"ל.

רבי אברהם. אך כאשר בא לבית רבינו, אז תיכף פקד עליו אביו הקדוש מורינו רבי יהודה צבי זצ"ל שיסע תיכף לביתו, ואף אמנם שהיה קשה הדבר לפניו ליסע לביתו כי היתה לו אהבה גדולה עם רבינו, אך היה מוכרח לקיים פקודת אביו הקדוש ונסע תיכף לביתו. ואחר איזה ימים כאשר בא אביו לביתו, אז סיפר לו אביו הקדוש הטעם ששלח אותו לביתו, כי ראה שהרה"ק רבי שלמה רצונו ליקח אותו לחבר בעולם העליון, וזוהי ששלחתי אותך לביתך הצלתי אותך מזה ונשארת בחיים.

בכ"ג אלול תקפ"ו נפטר אבי רבינו הרה"ק השרף מסטרעליסק, וכשפתח רבינו לומר קדיש על הקבר, הספיק להוציא מפיו רק את ארבע התיבות הראשונות "יתגדל ויתקדש שמה רבא", ומיד ניטל ממנו כוח הדיבור. וכיון שהמתינו כולם שימשיך רבינו באמירת הקדיש כדי שיוכלו להתקדם במסע ההלויה, אך לא היה בהם איש שהעזיז להפריע לרבינו שהיה אחוז בשראפי אש כולו קודש לה'. אך הרב דמתא שלא היה מעדת החסידים גער בו ברבינו. מיד הרים רבינו את עיניו הטהורות והביט בו מבט תוהה ובוהה. וכאשר שאל אותו הרב הקדוש ר' יהודה צבי מסטרעטין זצ"ל, למה לא יאמר יותר, ענה, הלוא אבי הוא שרף, והנה כבר הוא תחת כסא הכבוד, ואין צריך להעלותו עוד. וכאשר סיפרו זאת להרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זצ"ל, אמר, "ווי יזיער טאטע איד". [מאיפוא לוקחים כאלו ילדים שיודעים איה מקום מנוחתו של אביהם].

לאחר כך, כשחזר רבינו מבית העלמין וישב על הקרקע לאבילות, אמר בקול ברור וצלול, שאין לשער כלל שניתנה למלאך המות שליטה על אביו הטהור והקדוש, הלוא מלאכים ושרפים היו מתייראים למראהו במרומים, והיכי תמצא, נאנק במרירות, שצדיק יסוד עולם עלה למרום ועדיין העולם לא חזר לתוהו ובוהו?

וכך נהג רבינו משך כל ימי השבעה, כי היו פניו שוחקות ומבהיקות במעין נהורא מעליא, וכולם ראו בחוש, ששכינה של חדוותא שורה עליו. מפעם לפעם היה מכריז ומודיע, שאביו הק' לא נסתלק ח"ו כלל כי אם שרוי בחיים, הוא בעולם הזה ונשמתו מרחפת בעולמות העליונים, ומי שעיינים לו רואה האיש שאבי הק' מתהלך כאז כן עתה בינינו. מדעתו זו לא אז כלל, ומכיון שכן לא רצה לקבל עליו את עול האדמור"ת ולמלא מקום אביו הק'. וכשהפצירו בני הקהילה ברבינו ואמרו לו, היתכן?, והכיצד יאה כסאו של אותו צדיק פנוי?. מיד אמר להם רבינו בסירוב מפורש, וטעמו עמו שאין הוא רשאי להנהיג עדה בפני אביו מורו החי, כי אין אדם רשאי להורות הלכה בפני רבו. רבינו לא זז מסירובו, וכנגד כל טענה הטיח טענה לסתור. וכך נמשך הדברים משך ג' חדשים רצופים, ואחר ד' חדשים מספירת אביו הק' נפטר רבינו לחיי עלמין. ומנו"כ בעיר סטרעליסק ליד אביו הק' זצ"ל. זכותו יגן עליו ועכ"א.

באור החסידות

לימוד מידת הענווה ממושה רבינו שנבחר לרבו ומושיעו של ישראל

"ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים. ויאמר כי אחיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה".

מרון החתם סופר זי"ע מפרש, שמיספורי משה יכולים אנו לראות גדולתו צדקתו וקדושתו עם עוצם אהבתו לישראל, כמו שכתוב באריכות דברים בתורה הק': "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם" - אף על פי שנתגדל בבית המלך כבן מלך, והיה לו כל טוב, לא התנאה נגד אחיו אלא הלך אליהם וראה בסבלותם והצטער על זה שישיראל מעונים בעבודת פרך. וכמוכא במדרש (רבה א, כז) שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר, **הבל לי עליכם מי יתנו עליכם**, שאין לך מלאכה קשה ממלאכת הטיט, והיה נוהג כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהן, וכן "וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחורו ויך את המצרי ויטמנהו בחול" - שלא היה יכול לראות שאיש ישראל יהיה נרדף על לא דבר. ושוב שנית "ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נעים ויאמר לרשע למה תכה רעך" - כי לא יכל לראות ישראל עם קדוש שצריך להיות ביניהן אחוה ושלוה, שיתקוטטו זה עם זה.

אשר על כן נבחר להיות מושיעו של ישראל, כמו שנאמר "ומשה היה רעה את צאן יתרו התנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלקים הרבה". וכתב רש"י שהתורה מספרת לנו שהנהיג את הצאן שם למקום מופקר כדי שלא ירעו בשדות אחרים, וכן כל הסיפורים שמספרת לנו התורה הק' הוא כדי שנלמוד ממנו מדות טובות. כי משה רבינו היה עניו גדול ובדעתו סבר שאינו ראוי להיות שליח לגאול את ישראל, ולזאת השיבו הקב"ה שהיא הנותנת שמתוך ענותו הוא יזכה להיות הגואל כי רק עניו ראוי לכך.

וזהו הקשר להאמור במאמר פי ה', שהרי "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה". שהרי ישראל קיבלו התורה על הר סיני מחמת היותו נמוך מכולם. וכפירוש המובא בתוס' **חדשים** על המשניות [משושנים לדוד] על מאמר המשנה באבות (פ"א מ"א) **משה קיבל תורה מסיני**, שזכה משה שניתנה תורה על ידו מפני ענותנותו, שהרי מטעם זה זכתה הר סיני עצמו שניתנה תורה עליו כמאמר חז"ל (מגילה כ"א, ט) על הפסוק (תהלים סח, ט) **למה תרצדון הרים גבנונים**. ומתפרש מ' סיני כמו מחמת, שדייקא מחמת היותו עניו כמו סיני זכה הוא לקבל התורה. וכן כתב הר"ק **מבארדיטשוב** זי"ע בקדושת לוי על אבות שם. ועל כן למדו מזה ישראל מידת הענוה ובאו לתכלית הענוה והשפלות עד קצה.

בדרך זה פירש בספר **שיח יצחק** מאמר בעל ההגדה **אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה**, דיינו דאמרנו חז"ל (עירובין ק, ב) אלמלא לא נתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול, דרך ארץ מתרנגול, גול מנמלה, וביארו המפרשים המעלה שיש לכל אחד מעבלי חיים אלו שמנו חז"ל. ומביא מדברי הגה"ק **רבי נפתלי** כין זי"ע על הסימיתת חכמים (בשער ההכנה) שדרש על הכתוב **"ותרב חכמת שלמה ויחכם מכל האדם"** (מלכים א, ה, יא) שאכן שלמה המלך נעשה חכם גדול כל כך על ידי שלמד מכל, אף ממי שהיה פחות וקטן ממנו. ויפה אמרו אילו קרבנו לפני הר סיני שמשם כבר היינו מקבלים ההשגה במעלת הכנעה, ושוב ללא התורה היינו יכולים להחכים ולהבין רצון הבורא מתוך שכלנו ודעתנו ללמוד מכל הבריאה כולה.

ומסכים השיח יצחק בדבריו: על כן עלינו ללמוד מזה ולאחוז גם כן במידת הענוה שהיא דבר גדול שטמנה באים לכל המידות טובות. והענוה הוא שלום עם כל אדם.

אלא שכבר הורנו בעלי מוסר שאי אפשר לו לאדם לבטל מעצמו הגאווה, בזמן שכל מטרתו לדבר שבקדושה, כי בעדור זאת יתרושל מעבודת בוראו. ואלו דברי הספה"ק **באר מים חיים** (פרשת כי תשא) שיש לנהוג בגאווה על דרך (דברי הימים ב, יז, ו) **"ויגבה לבו בדרכי השם"**, כי אם יחשוב האדם בלבו שהוא וכל מצוותיו אינם נחשבים לכלום, הנה כן יעשה שלא לדקדק בהן אם יהיו נעשים על צד היותן טוב או לא, ובלא לב ולב. כיון שגם אם יעשהם בדקדוק אינם נחשבים, מה לו לדקדק בעשייתם. ולפעמים ישמט ידו ולא יקיים כלל למיעוט ערכם בעיניו.

אבל אם יחשוב האדם בקרבו שבמצוותיו גורם תענוג ונחת רוח גדול לפני מי שאמר והיה העולם ברוך הוא... לא יעצרו ולא יעכבו גשם ושלג ולא ממון ובית ואשה ובנים, וכל שיש לו בבית ובחיון כלא וכאפס ואין יהיה נחשב לו נגד עשיית וקיום מצוה אחת. ומי גבר יחיה ויוכל לפרט זאת בשפתיו כל ימי חייו, או לכתוב על הנייר בדיו, אם היה אדם רואה מצוה אחת בשמים בגדולתה, איך היה רודף כמשוגע ויטמם ויליח באין להם ומים לחפש אחר מצוה הקטנה שבקטנות ולא היה מרגיש כלל אם הוא בגוף והיה שוכח לגמרי מנשיאת אשה ואכילה וכל צרכי העולם. והנה **גבחות הזה הוא מעולה ומשובח מאוד אחריו שבא מזה לעבודת ה'**, והאמת כן הוא שכל מצוה חשובה למעלה ככל הנזכר אם היא נעשית כראוי באהבה ויראה ומחשבה טהורה ונכונה בדיבור ומעשה.

צידי לדרך: הלימוד ממושה רבינו להתמיד במידת הענוה, שבזכות מידה זו זכינו לקבל התורה ממנו. ורק לענין קיום המצוות יש להתנשא בעזות דקדושה לדעת לייקר ולהעריך הכח הטמון בכל איש לעשות בכך רצון קונו.

נצור לשונך

עפ"י סדר הלימוד היומי

הלכות שמירת הלשון

כא טבת - הלכות אסורי רכילות - כלל ט

י. ומפני שהענין הזה נקל מאד להיות נבשל על ידו באסור רכילות, על כן נצטרך לצייר בזה כמה ציורים ולהרחיב הדבור בהן, כדי ששממנו יקיש המשביל לכל פיוצא בזה. אך שלא יקוץ הקורא בו מפני האריכות, לא אכתב פה, כי אם ציור אחד, ואם ירצה ה', בסוף הספר יבואו עוד ציורים:

אם הוא רואה, שאחד רוצה להכניס לחנות לקנות סחורה אצל אחד, והוא מתבונן בטבע האיש ההוא, כי הוא איש תם, (היגו, שאיננו חריף כל כך להבין ערמוניות בני אדם), והוא מכיר את טבע בעל החנות ההיא. שכל תשוקתו ורצונו הוא להשיג איש בזה לרמותו, אם בסחורה או במדות ובמשקלות או במקח, צריך לספר לו את ענין החנות ההיא ולהזהירו, שלא יכנס בה, אפלו אם כבר פסק עם בעל החנות ההיא שיקנה אצלו. וכל שכן אם הוא רואה בפרוש, שאחד רוצה לרמות לחברו בסחורה, (היגו, שמפתהו, כי היא מין סחורה פלוגית, שמפרסמת בעולם למין חשוב, והוא יודע שהוא שקר), או במדות ובמשקלות או בשווי המקח, בודאי צריך לומר לו, כדי שלא יבוא לזה, אך מאד צריך לזהר, שלא יחסרו בזה הפרטים הנ"ל בסעיף ב'.

להגדה - בגון, שהחפץ שנה חמשה והובים, והוא רוצה לקח ממנו ששה, אכל אם האונאה היא פחות משתות (מששית), אפשר דאין לומר לו, ועין בבאר מים חיים. אכל במדות ובמשקלות בכל גוני (בכל האפנים) צריך לומר לו.

מקדש מעט

ואיכור שיחה בשעת התפילה

בעניני השיבות עניית אמן

אלהו הנביא המבשר תמיד בשורות טובות מוליך אף וחימה עמו?

כולנו יודעים שאלהו הנביא זכור לטוב, הוא הוא הממונה להביא ולבשר בשורות טובות ומובא אפילו בשולחן ערוך (או בטור) שאדם המבשר בשורה טובה נכנס בו באותה שעה חלק מאלהו הנביא, כיון שאלהו הוא הוא הממונה לבשר בשורות טובות. אמנם ישנו מדרש שאומר לנו שראו את אלהו הנביא הלך פעם עם גמלים של אף וחימה... דבר שלא מתאים להמבשר בשורות טובות... וזה מובא בבית יוסף על או"ח סימן נ"ו, וז"ל: **"אמר רבי אלעזר ב"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אלהו ז"ל ועמו ד' אלפים גמלים טעונים אמרתי לו מה אלו טעונים אמר לי אף וחימה, למה לעשות נקמה באף וחימה ממי שמספר בין קדיש לברכו בין ברכה לברכה בין פרק לפרק בין אמן יאה שמה רבא ליתברך"**, ע"כ.

אנו רואים מפה את חומר הדבר לשיח באמצע קדיש, שאפילו אלהו הנביא בעצמו מוליך גמלים של אף וחימה להביא חלי' על מי שמשח באמצע קדיש.

אולי עצה טובה לאלו הנזקקים לישועות ומחכים שיבוא אליהו הנביא ויבשר להם את הבשורה הטובה שהם מחכים לה, שלהפסיק מלשיח באמצע קדיש ובאמצע חזרת הש"ץ וקריאת התורה, ואולי זה יעזור לישועתם, דהרי ידוע כל הסגולות הטמונים בשתיקה יפה בשעת התפילה, ועד כדי כך שהעונה אמן יאה שמה רבה בכל כוחו קורעין לו גור דינו (שבת ק"ט ע"ב), ואם יגור את הגזירות רעות ממנו יוכל לבוא ישועתו הנצרכה לו, דהרי גם א"י שם דכל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערין גן עדן, ואם פותחין לו את שערי הגן עדן אז למה שלא יפתחו לו גם את שאר השערים ובכללם שערי סייעתא דשמיא ושערי הצלחה ועוד ועוד. זה דבר שמובא מכל הצדיקים ומכל העדות: שתיקה בשעת קדיש חזרת הש"ץ וקריאת התורה וגם להזהר לענות אמן ואמן יאה שמה רבה, זה סגולה לכל הענינים! ברוך ומונסה!